

40 let zvest ženi, še nekaj let dlje partiji ...

Franc Kozamernik iz „tramvajkomande“

Prvič je tovariš Franc Kozamernik jasno občutil krivico, ko je kot komaj izučen mlad ključavničar iskal delo. V Tobačni tovarni zanj kruha ni bilo, župnik mu ni dal priporočila:

»Ne morem napisati ... Nič te ne vidim v cerkvi.«

Pot ga je potem zanesla v Srbijo. 10 let je bil tam. Delal je v Kragujevcu, Nišu in nazadnje v Tovarni strojev in vagonov v Slavonskem Brodu, današnjem Djuri Džakoviću.

• Na nekem delavskem shodu v veliki dvorani se je nenadoma zavedel moči organiziranega delavstva:

• »Bilo nas je za polno dvorano in govornik nam je ognjevito razlagal pomen Oktobrske revolucije. Takrat so v dvorano vdrli žandarji, vendar so delavci govnika

stranskih poteh. Vozniki, kretničarji, sprevozniki so zavzeli mirujoče vozove. Oboroženi z železnimi palicami so sklenili, da poslopja na zapustijo.

• Tovariš Kozamernik je bil takrat v štrajkovnem odboru. Tri dni je trajal boj za njihove pravice.

• Ženske, otroci, bližnji gostilničarji, so jim pošiljali ali prinašali hrano. Predsednik delniške družbe je pobegnil na Bled in se od tam prek svojega zastopnika pogajal z delavci. Prihrumela je tudi policija in prišel je župan. Grozili so, vpili, obetali in kričali, vendar stavkajoči niso klonili:

• »To je bil lep, velik občutek solidarnosti. Kasneje, ko je bilo že vse za nami in smo se vrnil na delo, so nam celo mnogi potniki govorili: „Prav ste imeli, fantje, prav ...“ Dosegli pa smo takrat vse zahtevano: urejen delovni čas, plače, obleke, službena pravila ...«

• Tovariš Kozamernik to govori s sklenjenimi rokami, potem jih nenadoma razklene in spet poravnava že zdavnaj poravnani prst na mizi. Ničkolikokrat! Glas se mu za hip zviša in skozi temne naočnike pogleduje trdo, ostro ... 350 podpisov od 390 možnih je nabral, da delavci odobravajo sovjetski režim ... V Partijo je bil sprejet 1936. v Črni vasi pod Jarčevim kozolcem. Prisotni so bili še Drašlerjeva, Urbanija in Butina.

• »Morda dandanes ljudi, ki jih sprejemajo v ZK, premalo pretehtamo ... Marsikdo svoje cilje doseže in se nato požvižga na vse skupaj. Premalo je idejne prepričanosti ... Glejte, mladi na primer se lahko zdaj kalijo na delovnih akcijah. Tam se zanesljivo izkaže, kakšen je človek. Vedno na delu ...«

• Med vojno je bil terenec. Zbiral je pošto, material, orožje, časopise, zaprisegal ljudi in jih odpravljajal naprej. Nekega dne sta s tovarišem nesla čez blok važno pošto. Pravzaprav jo je imel sodelavec. Tega dne so na bloku Italijani vsakogar zelo temeljito pregledovali. Kozamernik je bil prvi, za njim tovariš. Že pregledan je France stopil na stran, prav takrat pa se je Italijan začel vtikati v neko žensko. Bliskovito je Kozamernik potegnil iz vrste tovariša in se ponovno sam postavil v vrsto. Še enkrat je stresel vse iz torbe. Dobro so ga pretipali. Tovariš pa je bil rešen, rešen ... Še danes živi ...

• Zdaj je tovariš Kozamernik že dolga leta v zasluženem pokoju. Z ženo zelo rada zahajata v hribe. Miru in ostrega, čistega zraka si želita:

• »Zdaj, težko? Ne! Zdaj pa ni prav nič težko. Težko mi je bilo, ko so me aretirali, zaprli, pretepli.«

• Tovariš Kozamernik ima zdaj 74 let. Naslednje leto januarja bosta z ženo praznovala štirideseto obletnico zakonske zvestobe.

• Nekaj let dlje pa je zvest Partiji ...

Bogomir Šefic

Franc Kozamernik: »Premalo je idejne prepričanosti ...«

odnesli ven na ramenih. Žandarjem so zagrozili, da bodo silo vračali s silo ... Zavedel sem se, komu pripadam ...«

• 1931. se je vrnil v Ljubljano. Zaposlil se je pri takratni Električni cestni železnici — »tramvajkomandi«, tako so se nekda radi šalili. Vendar pa tam ni bilo prav nič smešnega. Razvijajoči proletarijat se je jel zavedati svoje moči in spoznavati, da lahko nastopa le s skupnimi močmi. Delavci, zaposleni pri ECŽ, niso imeli urejenega delovnega časa, niso imeli oblek, delovni pogoji so bili slabi, ni bilo nikakršnih delovnih pravil, še manj pa pogodb ...

• 1. septembra 1936 je prekipelo. Prav na dan, ko se je v Ljubljani začel velesejem. Udeležba stavkajočih je bila stoodstotna. Možje so ramo ob ramo strnjeno stopali skozi mesto proti remizi. V Šiški jih je razpršil kordon policije, vendar so se v stavbo remize naprej prebijali po

*Iz dnevnika
malega
Šiškar-ja*

Četetek

Ata se je prizadevno razležaval na kavču, mama pa je ribala posodo, ko je tedaj zazvonil zvonec. Prišel je od Joškota ata in bleknil, da so po radiu priznali, da se bo ponoči podražil bencin. In je še navedel nekaj morebitnih cen, od katerih so šli lasje pokonci. Mama je zahlipala v predpasnik, ata je rekel, da je koza, od Joškota fotr ga je pa priganjal, naj se zaboga zmiga in gre po kante, da gresta na pumpo. Kakšne kante, je vprašal ata in se še kar naprej razležaval po kavču. Ja za bencin, krištuš, ga boš pa ja kupil nekaj litrov po stari ceni. Potem je poprijela za debato še mama, narkar sem vzel v roke eno kanto jaz, eno pa ata in sva odšla na črpalko.

Tam je bilo že jako veselo. Bilo je kakih sto avtov. Iz vrste čakajočih se je dvignil velik oblak izpušnih plinov, kajti varčne voznike je zeblo ter so si kurili v avtomobilih, narkar so imeli motorje prižgane. Torej sva si kurila tudi midva in sva v tisti uri čakanja, kolikor sva preždel na črpalki, pokurila skoraj pol tanka bencina. Ata je klel, ampak meni se je to zdelo čisto fino, kajti sedaj je bilo v tanku veliko prostora in je lahko pumpar natočil veliko več bencina, kot če bi bil tank na pol poln. To je pa prihranek kajti čez nekaj ur naj bi bil bencin nagravžno dražji.

Ata je bil tako besen, ker se je pustil nategniti mami in Joškotovemu fotru, da kant sploh ni natočil. Je rekel, da on tako in tako tanka le za deset jurjev in da bo tudi poslej tankal le za deset jurjev — jurji se pa niso podražili ...

Petek

Danes je ata prirnil avto iz mesta. Tankal je namreč za deset jurjev, peljati pa se je hotel za petnajst daleč (kot navadno). In ga je za pet jurjev porival. Zdaj je tudi ata spoznal, da to ni čisto noben hec, če se kaj podraži.

Ampak, vam pravim, glavno je, da smo zdravi!

Srečko

POHIŠTVO IN OPREMA

TAPO

Ljubljana — Celovška 317

tribuna 15